

MARCI EPHESII EPISTOLA AD MODERATOREM MONASTERII
VATOPEDII IN MONTE ATHO.

ΚΥΡ ΜΑΡΚΟΥ ΕΦΕΣΟΥ ΤΟΥ
ΕΥΓΕΝΙΚΟΥ¹.

DOMNI MARCI EPHESII COGNOMINE
EUGENICI.

1. † Ὅσιώτατε ἐν ἱερομονάχοις καὶ καθηγούμενε
τῆς ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὄρει σεβασμίας καὶ ἱερᾶς μονῆς
τοῦ Βατοπεδίου, δέομαι τοῦ Θεοῦ υγιαινεῖν τὴν
μεγάλην ἀγιωσύνην σου καὶ σωματικῶς εἰς καταρ-
τισμὸν μὲν καὶ στήριγμα καὶ ὠφέλειαν τῶν ὑπὸ
σοὶ ποιμαινομένων ψυχῶν, εὐφροσύνην δὲ καὶ χαρὰν
ἡμετέραν. Ζῶμεν καὶ ἡμεῖς ἄχρι τοῦ νῦν ἐλεεί
Θεοῦ διὰ τῶν σῶν ἁγίων εὐχῶν.

Ἐγὼ τὴν πρὸς ὑμᾶς ὁδὸν ἐρχόμενος, ὡς εἰς
αὐτὸν τὸν οὐρανὸν ἀνερχόμενος διεκείμηνα, ἀνθρώ-
ποις τὴν ἀγγελικὴν ἐν σώματι διαγωγὴν ζηλοῦσιν
ἐντεῦθεσθαι προσδοκῶν, ἀνθρώποις τὴν ὑπερκόσμιον
ἐν τῷ κόσμῳ φιλοσοφίαν ἐπιδεικνυμένους, ἀνθρώποις
τὰς ὑψώσεις τοῦ Θεοῦ διηλεκτῶς ἐν τοῖς στόμασι
φέρουσι καὶ τὰς διστόμους βρομφαίας τῆς θεωρίας
καὶ πράξεως ἐν ταῖς πρακτικαῖς χερσὶ κατὰ τῶν
παθῶν ἐπιφερομένοις. Ἄλλ' ὁ πεσὼν² ἐξ οὐρανοῦ
Ἐωσφόρος καὶ ἡμῖν αἰεὶ ψονῶν τῆς ἐκεῖσε πορείας
ἐνέκοψεν ἡμᾶς καὶ θαυμαστὸν οὐδέεν, εἰ ἡμᾶς
ἐνέκοψε τοὺς ἀχρεῖους καὶ μηδὲν ἀγαθὸν ἔχοντας,
ἔπου γε τὸν μακάριον Παῦλον, τὸν τῆς οἰκουμένης
ἤλιον³, τοῦτο πεποίηκε. Πολλὰ γὰρ ψησι
προεθέμην ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς καὶ ἀπαῖξ καὶ δῖς,
καὶ ἐνέκοψεν ἡμᾶς ὁ Σατανᾶς. Εἰ οὖν⁴ ἐκεῖνον
ἐνέκοψε, στερετέον⁵ ἂν εἴη καὶ ἡμῖν τὸ τῷ Θεῷ
συγχορούμενον· πλὴν ἄλλ' ἔτι ταῖς ἐλπίσιν ὑμᾶς
φανταζόμεθα, καὶ θαρροῦμεν ταῖς ὑμετέραις⁶ εὐχαῖς

1. Religiosissime hieromonache et praeposite
venerabili sacroque monasterio Vatopedii in
monte Atho, Deum rogo, ut etiam corpore
valeat eximia sanctitas tua ad consummationem
quidem et tutelam et utilitatem animarum tibi
commissarum, nostram vero voluptatem et
laetitiam. Vivimus et nos etiam num, Deo
favente, sanctarum tuarum precum beneficio.

Ego iter ad vos aggressus, quasi in caelum
ipsum ascendere mihi videbar, spe ductus
viros adeundi angelorum in corporibus vitam
aemulantes, viros supramundanam in mundo
sapientiam exhibentes, viros Dei laudes ingiter
in ore habentes, frameasque bipennes, contem-
plationis nimirum et actionis, ad arcenda vitia
strenuis manibus portantes. Sed qui e caelo
cecidit, Lucifer ille, quiq; semper nobis invi-
det, nos a suscepto istuc itinere prohibuit; nec
quicquam mirandum, quod nos homines inu-
tiles nihilque boni possidentes prohibuerit,
cum beatum Paulum, totius orbis solem, eodem
damno affecerit. *Saepius enim, ait^b, volui
venire ad vos, et semel, et iterum, sed impedit
nos satanas.* Si igitur illum impedit, nobis
etiam id tolerandum quod Deo acceptum fuit.
Verumtamen vel nunc in spe vos contempla-
mur, atque confidimus nos precationum ve-

1. Ad oram inferiorem legitur Manu Alvari Gomesii : *Marci Ephesi viri nobilis tractatus*. His verbis
alius nescio quis addidit *de Philosophia*. Ad quae duo adnotabat Nicolaus a Turre (della Torre),
primum : *Labitur Alvarus Gomesius cuius inscriptio est : Paraenetica epistola de vita Graecorum fide
retinenda*; deinde : *Tò de Philosophia, non est Alvari Gomesii*. Scilicet serius vidit verba illa *de Philo-
sophia* non eiusdem manus esse ac reliqua. — 2. πεσὼν S. — 3. ἤλιον S. — 4. In οὖν littera γ sup.
lii. S. — 5. στερετέον L. — 6. ὑμετέραις L.

a) Scorialensis III. Γ. 7, f. 1-2^v (= S). — Sp. Lampros, *Παλαιολόγια καὶ Πελοποννησιακά*, t. cit., p. 24-26
(= L). — b) I Thes. II, 18.

* f. 1^v. strarum beneficio forsitan intuituros desideratissimos vestros carosque vultus, ac fortassis etiam toto tempore apud vos mansuros, si ita Deo libuerit. Sin autem quid aliud accidat praeter voluntatem nostram, etiam ob id ipsum gratias Deo agere decet: etenim *nondum usque ad sanguinem restitimus adversus peccatum repugnantes*^a. Multo nobis solatio fuerunt qui hic versantur fratres vestri, cum honoratissimus ecclesiarcha tum magnus oeconomus et reliqui, quos ut viva simulacra habuimus caritatis vestrae ac pietatis: saepissime enim nos hospitio exceperunt et refecerunt et recrearunt. Utinam Dominus digna eis laboris sui et amoris rependat praemia.

2. *Obsecro autem vos per nomen Domini nostri Iesu Christi, ut id ipsum dicatis omnes, et non sint in vobis schismata*^b, ita ut veram avitamque fidem nostram tanquam optimum depositum tuto custodiatis, nihil addendo, nihil demendo: neque enim mancam adhuc nos habuimus fidem, nec synodo definitione indigebamus ad res novas discendas, qui synodorum oecumenicarum eorumque Patrum, qui in illis interfuerunt vel sequentibus temporibus clauerunt, et filii sumus et discipuli. Hoc est decus nostrum, fides nostra, praestantissima patrum nostrorum hereditas. Hac instructi speramus nos coram Deo astituros culparumque admissarum remissionem adepturos; hac vero si careamus, nescio quam iustitia ab aeterno supplicio liberari poterimus. Hanc qui nobis excutere tentaverit, alteramque magis novam in eius locum sufficere, is, etiam si angelus e caelo fuerit^c, sit anathema; plane excidat e memoria et Dei et hominum. Nemo in fidem nostram dominatur, nec imperator, nec pontifex, nec falsa synodus, nec quisvis alius, nisi unus Deus, qui nobis ipse per se et per suos discipulos eam tradidit. *Rogo vos*, ait divinus Apostolus^d, *ut observetis eos, qui dissensiones et offencicula praeter doctrinam, quam*

ἰσως ὀφείσθαι * τὰ ποθεινὰ ὑμῶν καὶ τίμια πρόσωπα, τὰ γὰρ δὲ καὶ μεθ' ὑμῶν¹ οἰκήσειν τὸν ἅπαντα χρόνον, ἂν ᾗ τῷ Θεῷ τοῦτο δοκοῦν. Εἰ δ' ἄλλο τι συμβαίη² παρὰ τὴν ἡμετέραν γνώμην, εὐχαριστεῖν ἄξιον καὶ ὑπὲρ τούτου Θεῷ· καὶ γὰρ οὐπω μέγιστος αἵματος ἀντικατέστημεν³ πρὸς τὴν αἰμαρτίαν ἀνταγωνιζόμενοι. Πολλὴν δὲ παράκλησιν εὐρομεν παρὰ τῶν ἐνταῦθα εὐρεθέντων ἀδελφῶν ὑμῶν, τοῦ τε τιμιωτάτου ἐκκλησιάρχου καὶ τοῦ μεγάλου οἰκονόμου καὶ τῶν λοιπῶν, οὓς ὡς ἐμψύχους εἰκόνας εἶδομεν τῆς ὑμετέρας⁴ ἀγάπης καὶ εὐλαθείας· ἐξέτισαν γὰρ πολλάκις ἡμᾶς⁵ καὶ ἀνέπαυσαν καὶ παρεμυθήσαντο. Δοίη αὐτοῖς ὁ Κύριος τοὺς ἀξίους μισθοὺς τοῦ κόπου καὶ τῆς ἀγάπης αὐτῶν.

2. Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἵνα τὸ αὐτὸ λέγητε⁶ πάντοτε καὶ μὴ ᾗ ἐν ἑμῖν σχίσματα⁷, ἵνα τὴν ἀληθινὴν καὶ πατροπαράδοτον πίστιν ἡμῶν ὡς καλὴν παρακαταθήκην ἀσφαλῶς φυλάττητε, μηδὲν προστιθέντες, μηδὲν ἀφαιροῦντες⁸· οὐδὲ γὰρ ἐλλίπη⁹ τὴν πίστιν εἰχομεν¹⁰ ἄχρι τοῦ νῦν, οὐδὲ συνόδου καὶ ὄρου πρὸς τὸ μαθεῖν τι¹¹ καινότερον ἐδεόμεθα εἰ τῶν οἰκουμενικῶν συνόδων καὶ τῶν ἐν ταῦταις καὶ μεταξὺ τούτων διαλαμφάντων πατέρων υἱοί τε καὶ μαθηταί. Τοῦτο ἐστὶ τὸ καύχημα ἡμῶν, ἡ πίστις ἡμῶν, ἡ καλὴ κληρονομία τῶν πατέρων ἡμῶν. Μετὰ ταύτης Θεῷ παραστήνημι ἐλπίζομεν καὶ τῶν ἡμαρτημένων λαβεῖν τὴν ἄφρσιν· ταύτης δὲ ἄνευ οὐκ οἶδα ποῖα δικαιοσύνη τῆς αἰωνίου καλᾶσεως ἡμᾶς * λυτρώσεται. Ταύτης δὲ πειρώμενος ἐκβάλλειν ἡμᾶς καὶ καινότεραν ἐπεισάγειν ἑτέραν¹², καὶ ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ ὑπάρχει, ἀνάθεμα ἔστω πάσης ἐκβαλλέσθω μνήμης καὶ θείας καὶ ἀνθρωπίνης. Οὐδεὶς κυριεύει τῆς ἡμῶν πίστεως, οὐ βασιλεύς, οὐκ ἀρχιερεὺς, οὐ ψευδὴς σύνοδος, οὐκ ἄλλος οὐδεὶς, ὅτι μὴ Θεὸς μόνον, ὁ ταύτην ἡμῖν παραδούς δι' ἑαυτοῦ καὶ τῶν αὐτοῦ μαθητῶν. Παρακαλῶ ὑμᾶς, φησὶν ὁ θεὸς Ἀπόστολος, σκοπεῖν τοὺς τὰς διχοστασίας καὶ τὰ σκάνδαλα πικρὰ τὴν διδασχῆν, ἣν¹³ ἡμεῖς¹¹ ἐμίθητε, ποιοῦντας, καὶ

1. ἡμῶν S. — 2. συμβαίνει L. — 3. ἀντικατέστημεν S. — 4. ὑμετέρας S. — 5. ἡμᾶς. — 6. λέγετε S. — 7. σχίσματα S. — 8. ἀφαιροῦντες S. — 9. ἐλλίπη S. — 10. εἰχομεν L. — 11. τί S. — 12. ἑτέραν S. — 13. ἣν corr. in. ἣν S. — 14. ὑμεῖς corr. ex. ὑμᾶς S.

a. Hebr. XII, 4. — b) I Cor. I, 10. — c) Cf. Gal. I, 8. — d) Rom. XVI, 17-18.

ἐκκλίνατε ἀπ' αὐτῶν· οἱ γὰρ τοιοῦτοι τῷ Κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ οὐ δουλεύουσιν, ἀλλὰ τῇ ἐαυτῶν κοιλίᾳ, καὶ διὰ τῆς χρηστολογίας καὶ εὐλογίας ἐξαπατωσὶ τὰς καρδίας τῶν ἀκάκων. Ὁ μέντοι στερεὸς¹ θεμέλιος τῆς πίστεως ἔστηκεν² ἔχων τὴν κρηπίδα³ ταύτην.

3. Φεύγετε οὖν, ἀδελφοί, τοὺς τῆς λατινικῆς καινοτομίας εἰσηγητὰς καὶ βεβαιωτὰς, καὶ τῇ ἀγάπῃ πρὸς ἀλλήλους συνδεδεμένοι⁴ ἐν⁵ σῶμα καὶ ἐν πνεῦμα, σίμψυχοι, τὸ ἐν φρονοῦντες, συναγεσθε πρὸς τὴν μίαν ἡμῶν κεφαλὴν, τὸν Χριστόν· οὐδὲ γὰρ δίκαιον αὐθις δι' ὑπονοίας ψυχρὰς ἐρίζειν πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς ἀμέτρως καὶ ζῆλον ἐπιδείκνυσθαι⁶ τὸν μὴ κατ' ἐπίγνωσιν, ἵνα μὴ φανῶμεν προφάσει τῆς πίστεως τὸ ταραχῶδες ἡμῶν καὶ μάχημον⁷ ἐκπληροῦντες· οὐδένα γὰρ ἢ ὀρθὴ πίστις ὠφελήσει χωρὶς τῆς πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς ἀγάπης. Ἀλλὰ καὶ ταύτην κακείνην⁸ ἔχετε καὶ διηνεκῶς ἔξετε, πατέρες καὶ ἀδελφοὶ σεβάσμιοι, κἂν ἐγὼ διὰ τὸ τῆς ἀγάπης χρέος ὀλίγα⁹ ὑμᾶς ὑπέμνησα, καὶ μετὰ τούτων παραστήσεσθε¹⁰ τῷ Δεσπότῃ, λάμποντες ὡς ὁ ἥλιος ἐν τῇ¹¹ βασιλείᾳ τοῦ πατρὸς ὑμῶν. Εὐχέσθε¹² καὶ ὑπὲρ ἐμοῦ κατὰ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ τὸ λοιπὸν τῆς ζωῆς μου διενεργεῖν, ἵνα δυνηθῶ, τὴν καλὴν ὁμολογίαν φυλάξας ἀκίνητον μέχρι τέλους, ἐν τῇ τῶν εὐαρεστησάντων Θεῶν μερίδι χώραν τινὰ τὴν ἐσχάτην εὐρεῖν.

4. Τοῖς ἁγίοις¹³ μου πατράσι καὶ ἀδελφοῖς πᾶσι καθ' ἕνα ποιῶ μετάνοιαν¹⁴ πρὸ πάντων¹⁵ δὲ ἐξαιρέτως τῷ ὀσιωτάτῳ προηγουμένῳ καὶ πνευματικῷ πατρὶ κυρῷ Γενναδίῳ, ὃν καὶ ἰδίως ἀξιῶ τῆς ἐμῆς ἀσθενείας ἐν ταῖς ἁγίαις αὐτοῦ πρὸς Θεὸν δεήσεσιν ὑπερεύχασθαι. Αἱ ἅγαι ὑμῶν εὐχαί εἴησαν μετ' ἐμοῦ.

† Ὁ Ἐφέσου Μάρκος.

vos didicistis, faciunt, et declinate ab illis : huiusmodi enim Iesu Christo Domino nostro non serviunt, sed suo ventri, et per dulces sermones et benedictiones seducunt corda innocentium. Sed firmum fundamentum fidei stat^a, habens fulcimen hoc.

3. Cavete igitur, fratres, a latinae novitatis magistris et praeconibus, sed caritate inter vos invicem devincti, unum corpus et unus spiritus, unanimes, idipsum sentientes^b, convenite in unum caput nostrum, Christum : neque enim fas est rursus ob frigidas suspiciones cum fratribus immodice rixari *aemulationemque ostentare, quae non sit secundum scientiam^c*, ne videamur sub fidei obtentu litigandi libidinem pugnantemque explere. Neque enim cuiquam recta fides proderit absque caritate fraterna. At vero et hanc et illam possidetis perpetuoque possidebitis, patres fratresque venerabiles, licet ego pro amoris officio pauca vos admonuerim, hisque praediti coram Domino vos sistetis, fulgentes ut sol in regno patris nostri. Orate etiam pro me, ut reliquam aetatem ad Dei nutum agam, quo valeam, si bonam confessionem servavero inconcussam usque ad finem, in eorum, qui Deo placuerunt, consortio locum quemdam vel infimum obtinere.

4. Sanctis meis patribus fratribusque omnibus singulatim salutem dico, in primis vero peculiariter religiosissimo ex-praesposito patrique spirituali domno Gennadio, a quo etiam praecipue deosco, ut in sanctis suis ad Deum obsecrationibus pro mea infirmitate deprecetur. Utinam sanctae vestrae preces mecum sint!

Ephesi Marcus.

1. στερεός S. — 2. ἔστηκεν corr. ex ἔστησεν S. — 3. κρηπίδα S. — 4. συνδεδεμένοι S. — 5. ἐν corr. ex ἐν S. — 6. ἐπιδείκνυσθαι S. — 7. μάχημον corr. ex μάχημον S. — 8. κακείνην S. — 9. ὀλίγα S. — 10. παράστησεσθε S. — 11. τη S. — 12. εὐχόμεαι L. — 13. ἁγίοις S. — 14. προπάντων S.

a) II Tim. II, 19. — b) Phil. II, 2. — c) Rom. X, 2.